

Toimeenpanossa vuosina 2026-2030 huomioitavia mahdollisia toimenpide-ehdotuksia

Kansallisen luonnon virkistyskäytön strategian toimeenpanoa on valmisteltu koordinaatioryhmän ja sen sihteeristön voimin kesästä 2022 lähtien. Työn aikana on kuultu asiantuntijoita, järjestetty työpaja keskeisille sidosryhmille ja pidetty erilliskokouksia eri toimijoiden kanssa (mm. kuntasektori ja Metsähallitus). Toukokuussa 2023 toteutettiin avoin webinaari laajalla osallistumisella. Näiden eri vaiheiden myötä on kertynyt runsaasti toimenpide-ehdotuksia.

Sihteeristön esityksestä Toimintaohjelmaan 2023-2025 on valittu ne toimenpiteet, joiden myötä strategian toimeenpanoa kannattaa aloittaa. Ne toimenpide-ehdotukset, jotka eivät sisälly Toimintaohjelmaan 2023-2025, on kerätty tähän muistioon. Vuonna 2025 strategian toteutuksesta tehdään väliarviointi, jonka perusteella suunnitellaan strategian loppuvaiheen toimeenpanoa ja laaditaan toimintaohjelma vuosille 2026-2030. Tässä yhteydessä on syytä palata alla koottuihin toimenpide-ehdotuksiin ja arvioida, ovatko ehdotukset relevantteja jatkotoimeenpanon kannalta.

Lähiluonnon saavutettavuus

* Opas ulkoilureiteistä ja muista luontoliikuntapaikoista (esimerkiksi uintipaikat, kalliokiipeilykohteet ja pulkkamäet). Huomioidaan oppaassa mahdollisuuksien mukaan reittitoimitukset ja käyttökorvauskysymykset. (OKM)

* OECM-alueet. Virkistyskäyttöalueiden monimuotoisuushyödyt. Vastaavasti huomioidaan muita luonnon monimuotoisuutta tukevia alueita muodostettaessa näiden virkistyskäyttömahdollisuudet. (MMM)

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

* Luonnon saavutettavuus kuntien hyte-kertomuksissa.

* Terveysmetsä -kokeilut ja käyttöönotot. Tunnettavuuden lisääminen ja laajempi käyttöönotto.

* Koulupäivän yhteydessä tapahtuvan Harrastamisen Suomen mallin kautta tuetaan luontoon ja ympäristöön liittyvää harrastustoimintaa, esimerkiksi luonto-, ympäristötaide-, metsästys- ja eräilykerhoja. (OKM, OPH)

* Luonnon virkistyskäytön ja jokamiehen oikeuksien tuntemus osana maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusta. (TEM, ELY-keskukset, kunnat)

(Taustatiedoksi/TEM: 1.8.2022 jälkeen alkaneissa kotoutumiskoulutuksessa on otettu käyttöön Opetushallituksen päivitetty kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet. Uudet perusteet painottavat osallisuutta ja ohjausta. Opetussuunnitelman toteuttamisessa hyödynnetään paikallista oppimisympäristöä, johon kuuluvat luonnon- ja kulttuuriympäristö, kulttuurikohteet, kieliolosuhteet sekä erilaisten järjestöjen tarjoamat mahdollisuudet. Kieli- ja viestintäosaamisen opetuksessa käsitellään mm. seuraavia sisältöjä ja niihin liittyvää sanastoa ja keskeisiä käsitteitä: vapaa-aika ja harrastustoiminta,

vapaaehtoistyö, luonto ja ympäristö, kestävän kehityksen periaatteet. Yhtenä tavoitteena on, että opiskelija tuntee jokamiehen oikeudet ja luonnossa liikkujan velvollisuudet.)

Luonnon kestävyden vaaliminen virkistyskäytössä

* Jätehuolto luontokohteissa. Käymälät, sekajäte. Metsähallituksen käynnissä olevan selvityksen pohjalta, josta tuloksia käytössä syksyllä 2023.

* Luontokohteiden rakenteiden tuotantotapaa ja laatua kehitetään yhteistyössä tutkimustahojen ja tuotteita valmistavien yritysten ja palvelujen suunnittelijoiden kanssa. Huomioidaan vientimahdollisuudet. (YM, OKM, MH, puutuoteollisuus)

Voimavarojen tunnistaminen ja yhteistyö

* Alueellisen näkökulman vahvistaminen strategian toimeenpanossa. Yhteistyön syventäminen maakuntien, Metsähallituksen, ELY:en, AVI:en, virkistysalueyhdistysten sekä hyvinvointialueiden kesken.

* Alueellisten ja paikallisten toimijoiden (esim. kuntien, järjestöjen) hanke-pankki, johon kootaan ideat ja jaetaan best practice -kokemuksia.

Luonnon virkistyskäytön monimuotoisuus

* Varaudutaan ilmastonmuutoksen vaikutuksiin luonnon virkistyskäytössä, esimerkiksi reittisuunnittelun, rakenteiden ja harrastusmahdollisuuksien kehittämisen osalta.

Tutkimus- ja selvitystarpeet

* Kartoitetaan virkistyspalvelujen saavutettavuuden ja esteettömyyden nykytilaa sekä tarvetta erityisryhmien palvelujen kehittämiseksi kunnissa. (Kuntaliitto, STM, OKM, YM)

* Arvioidaan virkistyskäytön ekologisen kestävyysarvioinnin (Luke 2022) pohjalta jatkotutkimustarpeet.

Viestintä

* Tuotetaan suomalaisesta luonnon virkistyskäytöstä kansainväliseen käyttöön tiedotusmateriaalia. (YM, TEM, UM)

* Lisätään resursseja luonnossa liikkumisen ja sen kestävän käytön opastukseen ja erävalvontaan. (MMM, MH)

* Perustetaan koordinoiva ryhmä virkistyskäyttöstrategian ja sen toimeenpanon viestinnälle.